

מתחת לפני הים מתגלה

כ שהיה חלק, והמים שקופים במפרץ קיסריה, נוחתים שבעה אנשי צפרדע על קרקעית הים. שבעה יצורים — ארוזים היטב בחליפות גומי שחורות, מסיכות וזכוכית, חנפירים שחורים ומיכלי אוויר צהובים — צוללים אז לעומק של 1985 שנה.

זה לא הרבה. השנים שוקעים אטיאט במצולה. הם הגיעו, בסך הכל, ל-10 מטר עומק. שם מחפשים שבעת אנשי הצפרדע למטרות שלום את הנמל השקוע של הורדוס. את סבאסטוס, כפי שנקרא הנמל הגדול ביותר בארץ ישראל. בנה אותו המלך הורדוס, 22 שנה לפני הספירה, לכבוד הקיסר אוגוסטוס. הוא נישאר גם אחרי הספירה — הנמל הגדול ביותר של הפרובינציה יודיאה, ואחר-כך של הפרובינציה פאלסטינה פרימה.

המפעל העצום של הורדוס קבור עתה בחול בעומק של שלושה מטר, מתחת לקרקעית הים. בעוד אלפיים שנה ינוח על משכבו בשלום, באותה צורה, בעומק של שלושה מטר מתחת לקרקעית של אז, גם נמל-היכסות של הברון הירוטשילד, העומד להיבנות שם בשנה הבאה. וגם אז ישתגעו ארכיאולוגים לחשוף אותו. רוטשילד 84 בטר יימך. אבל הוא לא יהיה יפה כל-כך כמו זה של הורדוס. ישלו ממנו לכל היותר סירות סקימים טרופות, כדורי

שרידי הנמל של הורדוס. אם ייתקל בימינים חשובים, הוא יצלם אותם במצלמה תת-ימית מיוחדת. חפצים כמו כדים ועוגנים מימי הורדוס, הוא יעלה ישר לחוף.

אחד הצוללים, חבר משק, שוותר על חליפת הגומי, מרחף על פני קרקעית הים, מחפש את

שרידיו של נמל

הכרישים בקיסריה

גולף וכפתורי ביקיני. מימצאים שימיינו בקפדנות, מן הסתם לפי שיטה אלקטרונית, שמכונות אייבי-אם ירשמו אותם בקאטאלוגים — ושהיו בהרבה פחות מופלאים מפסל אוגוסטוס, אותו הציב הורדוס מול פתח הנמל.

★ ★ ★ קיבוצינים שחורים

ס נפיר שחור ואימתני חותך את הגלים הקטנים של המפרץ. מצריח המיסגוד של הכפר הבוסני הנטוש, ממרומי המצודה הצלבנית, ומהשטח המודרני של סראטון — אולי המסעדה הטובה ביותר בארץ — הוא נראה כמו סנפיר של כריש. "לוק, דארלינג!" נדהמת תיירת אמריקאית אחת. עד שריאות המתכת הצהובות צפות גם הן על פני המים. איש הצפרדע מטפס על סירת-הנמוע, המלווה אותו. הוא מתקלף משריון-הגומי השחור. עכשיו הוא צבר — חיים סתור, רפתן מדגניה ב'.

צולל נוסף מתקלף. עירון להב, עובד שלחין מקיבוץ רחמה. לאותו ענף שייך גם הצולל הבא — אריק צירלביץ — מגיבעת-השלושה. כולם, והבאים אחריהם, הינם חברי קיבוצים — בגליל, בעמק, בדרום — וחברי האגודה לקידום מחקר ארכיאולוגי תת-ימי בישראל. נמלו המפואר של הורדוס לא קיבל מעולם את הטיפול הראוי מכובשיו, לפי סדר כרונולוגי: הערבים, הצלבנים, הערבים, הצלבנים, והערבים. אחרי זה הונח ושקע. חלק מאבניו הענקיות הועברו לשיפוץ נימלי עכו ויפו. רק לפני מאה שנה ניבנה משרידיו האחרונים של הנמל העתיק שובר-הגלים של פורט סעיד. הנמל פשוט הצטמק מיחס כזה, ונעלם יום אחד בכלל מהאופק. המצבה היחידה שנותרה לו היתה פרק כיא במילחמות היהודים של יוסף בן-מתתיהו.

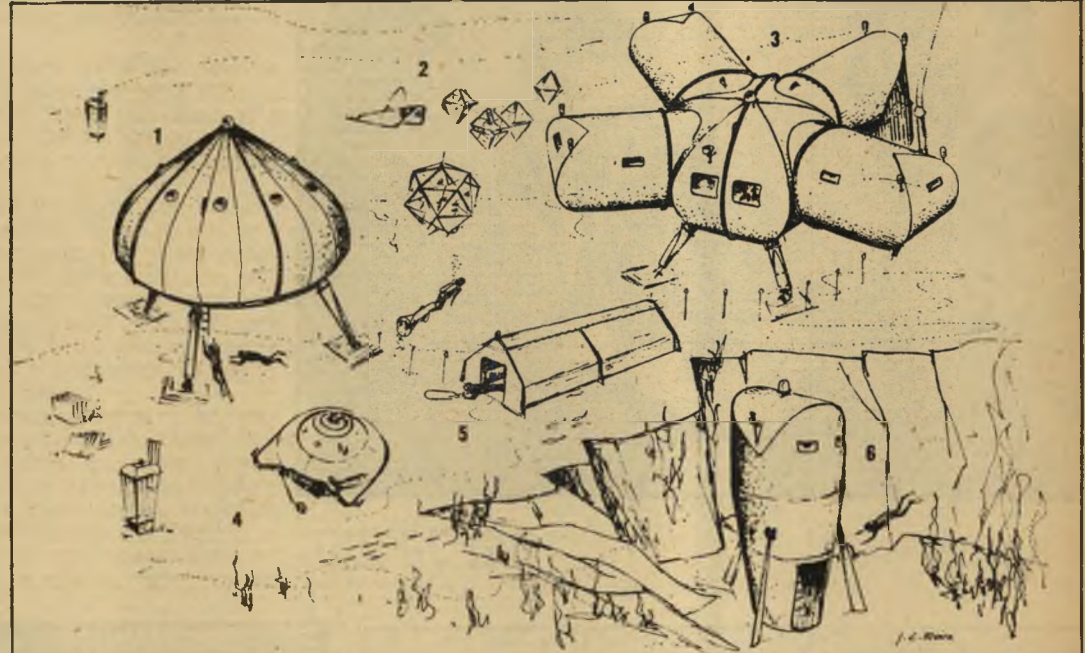
עד שהחליט אלישע לינדר, חבר קיבוץ מעגן-מיכאל השכן, לקחת את הנמל בידיו. ההיסטוריון (38), שהוא גם מנהל בית-הספר בקיבוץ, נטל על עצמו לגאול את הנמל מאלמור ניותו. בכך התחנן לחשף את נתיבי הספנות העתיקה במרחב.

קיסריה היא מחלה מדבקת. לינדר נידבק כמנה, ברגע הגיעו לקיבוץ, לפני 10 שנים. הוא החל לקרוא חברים לדגל קיסרה המתנערת. מחקר תת-ימי היה ענף בלתי מוכר בארץ. הוא היפס צוללים מקצועיים. הוא מצא את הראשון בגבעת השלושה: אריק. זה הזעיק חברים אחרים, שיצדו כמוהו על הים, וסבלו מאז מנוסטאלגיה מוצדקת למרחבי ים. כי הם מפתה. הטראקטוריסטים, הרפתנים, המורים, העובדים בשדה, שמחו לחזור אליו. בשבילו היו מוכנים אפילו להתעניין בארכיאולוגיה. עברו הם גם וייתרו על שבתות וצברו אותן. את חופשתם, גם בעיה הבורעת ביותר בקיבוצים שלהם, הם בילו, מחזורים-מחזוריים, כל מחזור בן 10 צוללים 1-10 ימים, על קרקעית-הים. מסוכן? אז מה? — אימרים הצוללים הקיבוציניים. גם ברפת אפשר להתחלק פתאום על זבל ולשבור את הראש. אבל ברפת אי-אפשר להבהיל דיג תמים, בסנפיר שחור מתחת לאפו. ברפת אי-אפשר לתלות על חכה של דיג חובב נעל ישנה. אין התענוג.

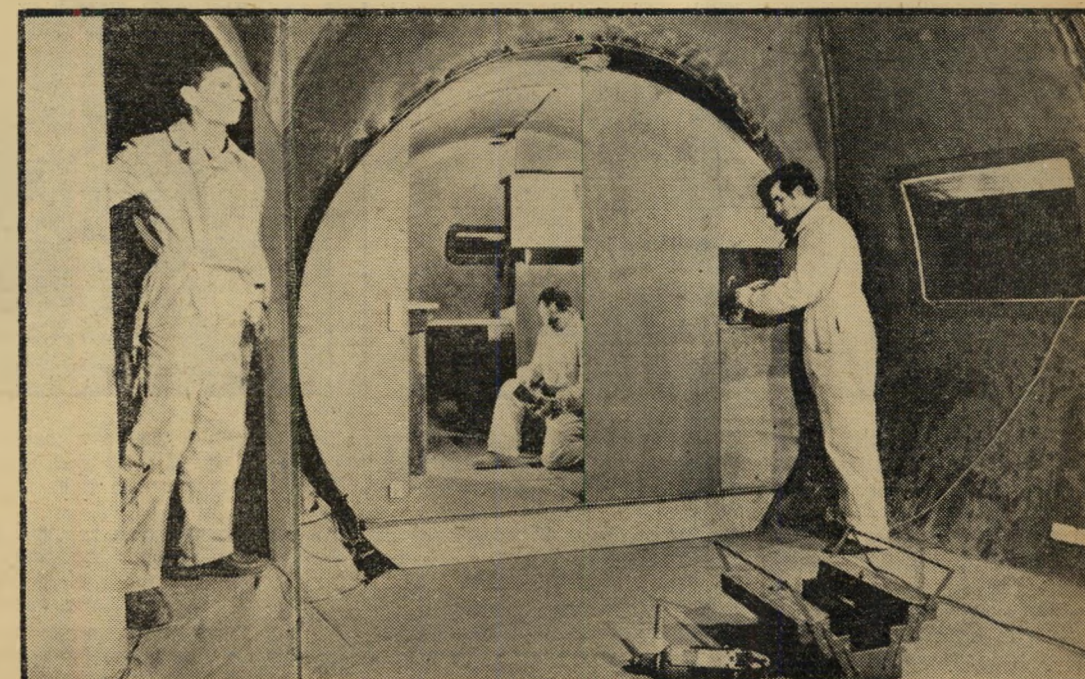
מוסדות, חברות-ספנות, מימנו. ציוד חדיש הובא מגר מניה. אבל שום דבר לא יכול היה לפתור את בעייתו המייאשת של החוף הישראלי: שכבות חול בגובה שני מטרים מכסים את שרידי הנמלים העתיקים. עריכת מיפוי מדעי, בתנאים אלו, נראתה כאבסורד.

★ ★ ★ הרים כקרקעית הים

ת מיד יש מישהו שבא להציל. בכנס בינלאומי פגש לינדר את הקפיטן ז'אקוס קוסטו, הגאון הצרפתי בהקר

עיר במצולות לא תיבנה ליד אילת, אלא ליד פורט-סידואן. הציור של תוכנית העיר כולל: (1) מוסך של צלחות-הצליחה, (2) מיקלט חירום להגנה אנטי-כרישית, (3) הבית הגדול, (4) צלחת-צליחה, (5) מוסך לקטנועי-מצולות, (6) הבית הקטן, הדומה לטיל חללי.

המגורים הגדול, אשר יהיה מרופד באריג ירוק, בחלונות מימין יראו המצולונים את הדגים שיעברו על פניהם. הבית יאפשר חקר אפשרות חיים לבני אדם מתחת למים.

הנמצא עתה בבנייה בצרפת. הרותכים ב' תמונה מסיימים את עבודת-הגמר. מלפנים בתמונה: חדר